

nowe horyzonty edukacji filmowej

CYKL | FILMOWE SEKRETY
GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PODSTAWOWA 1–3

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Karolina Giedrys-Majkut, Marcin Majkut

FILM | „SONIA”, reż. M. Martens

Sonia poznaje w szkole nową koleżankę, Celestynę, i od razu czuje do niej wiele sympatii. Zapada decyzja, że kolejną noc spędzi u Celestyny, tak by mogły się lepiej poznać. Na miejscu jednak okazuje się, że dom nowej koleżanki to przedziwne miejsce, a ona sama jest trochę inna niż się wydawało. Sonia ma przed sobą noc wśród barwnych, ekscentrycznych dekoracji, które zamieszkują postaci jak ze zwariowanego snu: babcia mówiąca w dziwnym języku, pies z guzikiem na głowie, para świnek morskich, charakterna Celestyna, jej zbuntowany brat oraz wyjątkowo wyluzowani rodzice. Otuchy dodaje jej numer telefonu do taty, który ma w kieszonce. Co robi, gdy Celestyna zabierze jej karteczkę? Barwna i pogodna opowieść o stawianiu granic i mówieniu nie, także dla dobra przyjaźni, oraz o dorastaniu przez przygodę.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami trzech tematów:

- Stawianie granic
- Jestem już duża, czyli przygody, dzięki którym rośniemy
- Siła wyobraźni i ciekawości, która pozwala nam się otworzyć na nieznanne
- Czy można być sobą w przyjaźni?

Stawianie granic

W filmie „Sonia” widzimy młodą bohaterkę w kluczowym momencie znajdowania w sobie siły i asertywności, potrzebnych, by stawiać osobiste granice. Wyzwanie, przed którym staje, z pozoru nie jest zbyt poważne – chodzi tylko o noc u koleżanki z klasy. Czas jednak pokazuje, że dom nowej znajomej to bardzo tajemnicze miejsce, inne od wszystkiego, co Sonia do tej pory znała, a sama Celestyna ma kłopot z zauważaniem innych i respektowaniem ich zdania. Młoda bohaterka będzie musiała zmobilizować wszystkie swoje siły oraz wszystkich swoich faktycznych i wymagowanych sojuszników, by zwycięsko wyjść z tej próby. Gdy zachodzi taka potrzeba, Sonia potrafi jednak wyrazić swoje zdanie i wpłynąć na innych. Konfrontuje swoją egocentryczną koleżankę z tym, co naprawdę myśli o jej zachowaniu, a że jest to prawdopodobnie pierwszy raz, gdy Celestyna spotyka się z tak mocnym „nie” na jej widzimisię, obydwu dziewczynkom wychodzi to na dobre. W ostatniej scenie filmu widzimy, jak razem wchodzi na świąteczną scenę, trzymając się na ręce, przebrane w fantastyczne stroje, inne niż stroje pozostałych dzieci z grupy. Sonia uczy się od Celestyny niesztampowego myślenia, Celestyna uczy się od Soni dbania o dobro innych.

„Sonia” to film, który pokazuje rzeczywistość z perspektywy dziecka i z szacunkiem się nad nią pochyla, jednak w tej historii odnaleźć się mogą także dorośli. Przekaz filmu utwierdza widzów w ich prawie do własnego zdania i podkreśla

wartość bycia wiernym sobie, jednak z uwzględnieniem praw i potrzeb innych. Sonia łąduje w świecie, który jest bardzo interesujący, ale w którym te dobre proporcje pomiędzy wolnością wyrażania siebie a poszanowaniem praw drugiego człowieka są zachwiane. Dzieci, czyli Celestyna i jej brat, odnoszą się z lekceważeniem do swoich rodziców, nie słuchają ich poleceń, otwarcie, albo po cichu łamią reguły obowiązujące w domu, np. nie jedzenie pierniczków na noc, pomaganie przy obiedzie. Dlatego też w swoim śnie Sonia widzi rodziców Celestyny jako parę dzieci, które objadają się tortem i nie interesują się tym, gdzie są i co robią ich dzieci. To jeden z powodów, dla których dziewczynka jest tak zagubiona w tym świecie – czuje, że jest zdana na samą siebie w przywracaniu sprawiedliwości. Na szczęście znajduje w sobie wystarczająco dużo odwagi, by tego dokonać.

Warto podkreślić, że autorzy filmu mocno zarysowują różnicę pomiędzy asertywnością a samowolą, która nie bierze innych pod uwagę. Zarówno Celestyna, jak i jej brat zdają się nie dostrzegać, jaki zły wpływ ma ich egocentryczne przywiązanie do własnego zdania na rodzinę i przyjaciół. Sonia pokazuje pozytywne rozumienie asertywności. Daje sobie prawo do wyrażania opinii i własnych uczuć, jednak potrafi empatycznie podejść do potrzeb innych.

Jednym z motywów, który eksponuje ten wymiar przekazu, jest relacja Soni i psa Celestyny, Poli. Pola ma swoje lata i gęza na głowie, który trochę przeraża Sonię. Dziewczynka nie odwraca się jednak od cierpiącego stworzenia – mimo swych obaw, czy nawet obrzydzenia, decyduje się pomóc psu.

Pytania:

- Jak wyrazić swoje zdanie, żeby inni nas słyszeli?
- Czy wyrażając swoje zdanie możemy kogoś urazić?
- Jak tego uniknąć?
- Czy wyrażanie swojego zdania może nam w czymś pomóc? W czym?
- Czy wyrażanie swojego zdania jest ważne w przyjaźni?
- Dlaczego czasem tak trudno jest nam powiedzieć, co myślimy?

Jestem już duża, czyli przygody od których rośniemy

„Spanie u koleżanki to nic wielkiego”, jak stwierdza sama Sonia, uspokajając obawy taty o to, czy da sobie radę. Czas jednak pokaże, że ta noc nie będzie podobna do innych i wiele ją nauczy, także odnośnie tego, czego się boi, czego nie lubi, co ją wprowadza w zagubienie. To trudna, ale wartościowa lekcja – jeśli nie chcemy, by inni przekraczali nasze granice, sami musimy mieć ich świadomość. Poza tym Sonia przekona się, że może na siebie liczyć oraz że pozytywne rozwiązanie kryzysu w relacji jest możliwe. Utwierdzi się w swojej umiejętności kształtowania dobrych relacji. Pozytywnie zweryfikuje swój potencjał, dowie się, że może liczyć na swoją siłę wewnętrzną i wyobraźnię, która w trudnych momentach podpowie jej właściwe rozwiązanie.

Takie przedstawienie może zainspirować młodych widzów do zastanowienia się nad tym, co czyni nas silniejszymi, dojrzalszymi. Zobaczą filmową bohaterkę w chwili próby, która jest dla niej jednocześnie trudna i rozwijająca. Razem z nauczycielem mogą zastanowić się nad tym, co oznacza dorastanie i dojrzewanie. Zgodnie z przekazem filmu, nie jest ono równoznaczne z pokonaniem swojej słabości i wrażliwości, tylko raczej z nabyciem świadomości swych granic i kompetencji, by je chronić. Sonia nie zmusza się do polubienia pokoju Celestyny – boi się go, więc razem z Celestyną przenoszą się pod zlew w kuchni. Najważniejsze jest to, że potrafi wystąpić w obronie swoich uczuć i potrzeb. Odzyskuje karteczkę z numerem telefonu do taty i moc decydowania o sobie. Symbolicznym podsumowaniem tego procesu jest także to, że – jak zauważa tata Soni odbierając ją od koleżanki – w ciągu jednej nocy dziewczynka nauczyła się czytać.

Pytania:

- Czy konfrontacja z trudnościami nas wzmacnia?
- Jak może nas wzmacniać?
- Co jest konieczne do tego, by trudności nas wzmocniły?
- Czy unikanie trudności jest możliwe?
- Czy unikanie trudności ma sens?
- Czy wszystkie trudności można pokonać?
- Co to znaczy znać swoje granice?
- Czy można polubić i zaakceptować swoje ograniczenia?

Siła wyobraźni i ciekawości, która pozwala nam się otworzyć na nieznanne

Główna bohaterka filmu „Sonia” jest bardzo rezolutną i odważną dziewczynką, która nie boi się spać w ciemnościach, deklamować wierszy oraz stanąć w obronie swojej koleżanki, kiedy zachodzi taka potrzeba. Czekająca ją noc u koleżanki jest jednak wielkim wyzwaniem, między innymi ze względu na to, że wszystko, co ją otacza, jest nowe i nieznanne. „Dziwne” są dekoracje w domu i obrazy pełne egzotycznych zwierząt. „Dziwny” jest pokój Celestyny i jej zabawki. „Dziwna” jest nawet kolacja, na której zamiast mleka serwuje się kus kus i wodę gazowaną. Sonia czuje się zagubiona wśród tej egzotyki, tym bardziej że nowa koleżanka zamiast być wsparciem, jest źródłem dodatkowych trudnych emocji. Sonia zasypia z ciężkim sercem.

Film „Sonia” pokazuje moment mobilizowania wyobraźni i wewnętrznych zasobów do rozwiązania problemu. Sonia budzi się w nocy, w rzeczywistości będącej mieszanką snu i jawy. Przedmioty z domu Celestyny stają się większe od tych realnych lub też ożywają, jak zwierzęta z obrazów. Świnki morskie zmieniają się w parę wygadanych borsuków, w których Sonia rozpoznaje swoje domowe przytulanki. Dom Celestyny zmienia się w dom Alicji z krainy czarów, gdzie zdarzyć się może wszystko, czyli także tak niesamowite rzeczy, jak to, że mała dziewczynka znajdzie w sobie odwagę do tego, by wprowadzić w nim swoje porządki. Tym samym twórcy podpowiadają nam, gdzie możemy szukać sił i pomysłów do rozwiązania naszych problemów – w świecie naszej wyobraźni, wśród nieskrępowanych skojarzeń i fantazji.

Pytania:

- Co to jest wyobraźnia?
- Jak można ją wykorzystać?
- Czy wyobraźnia może nam pomóc w pokonywaniu trudności?
- W jaki sposób?
- Jak rozwijać naszą wyobraźnię?
- Gdzie możemy szukać inspiracji do rozwijania wyobraźni?
- Czy sny mogą nam przynieść podpowiedzi odnośnie rozwiązywania naszych problemów?

Czy można być sobą w przyjaźni?

Dla Soni znajomość z Celestyną to niemal „przyjaźń od pierwszego wejrzenia”. Gdy tylko nowa koleżanka pojawia się w szkole, Sonia obserwuje ją z fascynacją i nie waha się stanąć w jej obronie przed szkolnym agresorem. W trakcie nocowania u Celestyny okazuje się jednak, że przyjaźń z nią może być trudna, bo dziewczynka nie jest przyzwyczajona do brania kogoś innego niż siebie pod rozwagę. Trudna, ale nie niemożliwa – Sonia broni swojej pozycji i swoich granic, przez co uczy Celestynę, że relacje opierają się na wzajemnym szacunku i równouprawnieniu. Jak pokazuje ostatnia scena filmu, Celestyna przyswaja sobie tę lekcję i staje się dla Soni prawdziwą przyjaciółką.

Pytania:

- Co to znaczy, że ktoś jest naszym przyjacielem/przyjaciółką?
- Na czym opiera się dobra przyjaźń?
- Jak nawiązywać przyjaźnie?
- Co łączy przyjaciół/przyjaciółki?
- Jak rozwiązywać problemy w przyjaźni?
- Co sprawia Wam trudność w przyjaźni?
- Czy szczerść służy przyjaźni?
- Czy w przyjaźni można realizować swoje osobiste cele?